

Vallan maantiede, jakso 28: Yhdysvallat teki terveydestä geopolitiittisen aseensa

Tämä on tekoälyn tekemä tekstivaste, joka on ihmisen tarkastama

Liselott Lindström

Toisen kautensa alussa yhdysvaltain presidentti donald trump ajoi vauhdilla alas maansa kehitysyhteistyöjärjestelmän usaidin viime syksynä alkoi hahmottua, mitä yhdysvallat halusi tilalle. Etenkin afrikan maiden kanssa alettiin solmia diilejä eli aiesopimuksia, joita moni asiantuntija on kutsunut suoranaisiksi riistosopimuksiksi. Yhdysvallat hamuaa paitsi terveysdataa, myös patogeeneja ja mineraaleja. raapaisee pintaa syvemmälle piirtyy kylmävä kuva. Globaalissa terveydessä tärkeintä on nyt Yhdysvallat ensin. Terveydestä on tullut geopolitiittinen ase. Mitä Yhdysvallat datalla haluaa ja miksi meidän kaikkien olisi syytä olla huolissamme globaalista terveyturvallisuudesta? Tämä on Vallan maantiede-podin 28. jakso. Mun nimi on Lisa Lodinström.

Minna Kuusisto

Ja mä oon Minna Kuusisto.

Liselott Lindström

Pitää täällä alkuun kertoa, että te, jotka seuraatte meitä Instassa, niin ehkä huomasitte, että Vallan maantiede -podin sai kutsun Kesärantaan pääministeri Petteri Orpon taustatilaisuuteen. Ne oli kutsunut sinne yhteiskunnallisten podcastien toimituksia, niin minä pääsin sitten sinne juomaan kahvia veronmaksajien rahoilla.

Minna Kuusisto

Kymmenen podia oli kutsuttu, eikä vaan Vallan maantiede oli yksi niistä. Ja tietysti... pyritti varmasti siihen, että mahdollisimman vähän niin kuin sisällöltään erilaisia podeja, että siitäkin heräsi toki keskustelua sitten jälkikäteen, että ketä oli kutsuttu ja ketä ei, mutta me ollaan tietysti äärimmäisen otettuja ja ilahtuneita, että meidän tuottama sisältö nähdään sellaisena arvokkaana ja hyödyllisenä, että saatiin osallistua keskusteluun.

Liselott Lindström

Niin, ja vaikutusvaltaisia.

Minna Kuusisto

No OK mitäs muuta viime aikoina? Tää ei ole tietysti mikään uutispodcast, niin me nyt ei mennä tähän sen syvemmin, mutta pakko vaan todeta, että että nythän ne Jemenin hutit sitten liittyi tähän sotaan oikein kunnolla. Tai no se on tietysti hyvä kysymys, että kuinka kuinka itsenäisesti he toimii nimenomaan iraniin iraniin nähden, mutta siis hutien ja saudi arabian välillä taistelut aivan kiivastuneet yltyneet tässä viime päivinä ja ja täähän on kanssa asia, joka me. Ennustettiin silloin alkuvuodesta, kun tämän vuoden tapahtumia vähän etukäteen povattiin. Mutta hei, ei mennä siihen tänään, ehkä me keskitytään analysoimaan sitä joku toinen kerta. Tänään puhutaan siis Yhdysvaltojen ei enää niin uudesta America First Health Strategista, eli tämmöisestä terveysstrategiasta, joka siis julkaistiin syyskuussa 25 ja sen puitteissa Yhdysvaltojen solmimista diileistä, aies-sopimuksista useiden afrikkalaisten maiden kanssa. Vallotatko sä ensin vähän, että mistä nyt tässä oikeastaan on kyse?

Liselott Lindström

Joo, no mehän puhuttiin silloin podin alkutaipaleella US aidista ja sen alasajosta ja vähän enemmän ehkä silloin niinku kehitysyhteistyön tulevaisuudesta niinku siinä mielessä sitten alkoi tulla uutisia näistä uusista aiesopimuksista viime syksynä. Multa se meni aika lailla ohi siinä vaiheessa näitä solmittiin siis tosiaan alettiin solmia viime vuoden syksynä. Oikeastaan siis tosi vähän niistä on uutisoitu ja mä aloin nyt kiinnostua tästä. Tästä vasta nytten niinku keväämmällä kun mä kuulin vaan sivulauseessa, että yhdysvallat haluaa dataa terveysavun vastineeksi ja alkukesässä oli oli sekä hesarissa että että ylellä yksi juttu näistä. Mutta tosiaan aika vähän on käsitelty ja mä aloin miettiä, että mitä ihmeen dataa, että mikä se on kun mainittiin vaan että dataa ja datahan voi olla ties mitä että miksi ne sitä haluaa, mitä sillä voi tehdä ja ja sitten mä aloin kirjoittaa tästä juttua joka tuli julki nyt uusimmassa maailman kuvalehdessä. Ja nyt siellä uudessa lehdessä on muuten myös henkilökuva. Minna kuusistosta kannattaa käydä lukemassa. Se ei ole vielä tullut verkkoon, mutta sinnekin tulossa, mutta printtilehdestä löytyy, mutta monissa paikassa tosiaan mainittiin se data, mutta just että ei mitä ei tarkemmin, että minkä tyylistä ja ja mitä se voisi olla ja siihen me palataan ihan just, mutta kerrataan vielä nopeasti vähän mitä USAID oli ja mitä kaikkea menetettiin silloin kun se ajettiin alas.

Minna Kuusisto

Joo, siis USAhän oli tosiaan maailman suurin terveydenhuollon rahoittaja, siis nimenomaan mitä tulee tähän niin kuin kehitysyhteistyörahoitukseen, jolla rahoitetaan terveydenhuoltoa. Eli vuonna 2023 jopa 73 prosenttia kaikesta globaalista terveydenhuollon kehitysavusta tuli nimenomaan Yhdysvalloista. Ja siis myös toki näissä USAin ohjelmissa silloin kerättiin dataa, jota käytettiin laajasti hyödyksi esimerkiksi lääketeollisuudessa ja totta kai sitten myös sen seurannassa eli raportoitiiin, että miten amerikkalaisten verorahat, mihin ne on mennyt ja seurattiin työn tuloksia ja vaikutuksia, kerättiin maakohtaisesti dataa muun muassa siitä, että tiedettiin, että

kuinka monta lasta Pohjois-Ugandassa oli vaikka aliravittuja tai kuinka moni kenialainen kärsi anemiasta. No USAIDin puitteissa tehtiin paljon myös esimerkiksi lääketestausta, jotka jotka loppui aika sitten osittain ainakin niinku aika seinään siinä kun USAID ajettiin alas ja sitten on tietysti näitä erilaisia arvioita siitä, että mitkä nää niinku pidemmän aikavälin vaikutukset tulee olemaan ja ja niinku kuinka paljon ihmishenkiä menetetään. Vaikea antaa mitään ehkä tarkkaa lukua ja tästä väännetään aika paljon, mutta esimerkiksi USAIDin entinen ohjelmapäällikkö. On esittänyt omia arvioitaan ja sitten mä näin harvardin professori atul gawanden arvion, joka oli itse asiassa jo viime vuoden marraskuulta, että jo siihen mennessä todennäköisesti satoja tuhansia ihmishenkiä on oli menetetty tän usadin alasajon myötä, koska se tosiaan tapahtui niin sillä tavalla niin kun nopeasti ja holtittomasti. Ja sitten itse asiassa tutkijat on. Jotkut tutkijat on arvioinut, että vuoteen 2030 mennessä jopa 14 miljoonaa ihmistä voisi kuolla. No meillä on myös soraääniä tässä, että elon musk kyllä hiljattain antoi the economistille haastattelun, jossa hän hermostui, kun häneltä kysyttiin näistä, että mitkä ne yoseidin alasajojen vaikutukset on ollut ja hän kyllä niinku piti kovasti kiinni siitä, että yhtään yhtään ihmishenkeä ei ole menetetty. Mutta yksi pahimpia asioita on ehkä ollut nimenomaan HIV potilaiden tilanne, koska sehän on nykyään sellainen tauti, että sen kanssa voi elää hyvin pitkää hyvinkin niinku normaalia elämää ja ja ja pitkän elämän tartuttamatta muita. Jos saa siis lääkityksen, mutta sitten tän yoseidin alasajon myötä moni menetti pää pääsynsä lääkitykseen ja nythän on uhkana, että HIV lähtee taas leviämään eli esimerkiksi siellä etelä afrikassa niin. Niin tota jossa on tautia paljon niin HIV rokotteiden testaaminen tosiaan lopetettiin. Siellä oltiin just siirtymässä testaamiseen ihmispopulaatiolla ja sitten toinen esimerkki tuberkuloosilääkkeiden osalta oli myös tulossa testiin erilaisia hoitoja, jotka olisi ollut aiempia parempia ja tehokkaampia. Niidenkin testaaminen jäi kesken, että että siis normaalisti ennen tosiaan. Ennen viime vuotta niin USAID saattoi laittaa vuodessa jopa tuommoisen 600 miljoonaa dollaria lääkkeisiin, testaukseen, ehkäisyvälineisiin, malarian hoitoon. Kaikki nämä sitten niin kuin ajettiin alas silloin kun kun tota USAID sellaisenaan vähän niin kuin lakkautettiin.

Liselott Lindström

Ehkä istut siellä kotona ja mietit että miten tää nyt liittyy geopolitiikkaan, että mitä podia mä oikein kuuntelen. Mutta no liittyy monellakin tapaa trumpin toisella kaudella ja siis tarkemmin just aika lailla vuosi sitten niinku sä sanoit minna niin astui voimaan tää america first global health strategy ja silloin kun mä aloin perkaa tätä aihetta niin mä mä soitin yksi tutkijalle ja hän sanoi että että tota tsekkaa ensin että että niinku hyvin tärkeä yksityiskohta tää ei ole enää terveysministeriön alla. Tää on ulkoministeriön alla. Eli tää ei ole terveystoliittinen ohjelma. Tää on ulkopoliittinen ohjelma ja se on ehkä se niinku suurin muutos, mutta se on vähän niinku oksymoroni jotenkin, että se tarkoittaa, että amerikan terveys ensin globaalin terveyden kustannuksella. Ehkä lähinnä niin että tää on ulkopoliittinen strategia, joka käyttää sitten terveyttä vähän työkaluna ja mitä kaikkea

muuta liittyy ulkopoliittikkaan eli sodat maahanmuutto viisumit. Pitäkää nää mielessä, koska näihin palataan vielä ja nääkin liittyy tähän asiaan.

Minna Kuusisto

Ja sitten samaan aikaan tietysti trump on vetäytynyt monesta näistä monenkeskistä yhteistyötä tekevästä järjestöstä, esimerkiksi maailman terveysjärjestö WHO, sta ja sitten samalla tietysti yhdysvalloissa kaikkea tätä niinku kansanterveysohjelmaa ohjaa pikemminkin ideologia eikä enää tutkimustieto globaalin. Terveiden strategiina on yhdysvalloilla nykyään sitten nää kahdenkeskiset sopimukset ja tällä tavalla sitten tosiaan globaalissa terveydestä tehdään enemmänkin tällainen niinku kansallisen turvallisuuden ja geopolittisen kilpailun väline ja ideologia tietysti sitten näkyy muun muassa siinä, että mitään rahoitusta ei saa mennä enää, vaikka järjestöille, jotka tarjoaa aborttia ja sitten myös esimerkiksi sukupuoli ja seksuaalivähemmistöiltä evätään tietyt palvelut. Ja etenkin sitten seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvät palvelut kärsii. Eli yhteenvetona voin sanoa, että Yhdysvallat pyrkii pois tästä tavallaan tästä monenkeskisestä maailmanjärjestyksestä, siis myös tämän terveyden osalta. Sitä samahan se on tehnyt monella muullakin osa-alueella ja sen sijaan haluaa mahdollisimman paljon näitä kahdenkeskisiä sopimuksia, koska no se on tietysti hyvin luonnollista, että Yhdysvallat haluaa itselleen mahdollisimman vahvan neuvotteluaseman ja se tietää, että jos vastapuolena on sellainen neuvottelutaho, joka on jonkinlainen tällainen liitto. niin se on tietysti aina suhteessa vahvempi ja sitten mitä enemmän se neuvottelee kahdenkeskisesti, niin sitä vahvemmassa neuvotteluasemassa se itse on ja pystyy tavallaan sitten ohjailemaan näitä muita.

Liselott Lindström

Ja jos mennään sitten näihin sopimuksiin, niin mitä me niistä tiedetään? No aika vähän tai tosi vähän yksityiskohtia niistä on tullut julki tai jotkut on julkaistu ainakin ne alkuperäiset vedokset, mutta ei ole mitenkään kattavasti kaikkia. Liitteineen kaikkineen niin kun ei ole julkaistu tähän asti kaksikymmentäkaksi maata on allekirjoittanut niitä. Eli se siis tarkoittaa noin puolet afrikan maista, mikä on kuitenkin aika merkittävää, mutta esimerkiksi zambia ja zimbabwe ja ghana on kieltäytynyt näistä sopimuksista ja kenja. Vei tän nää sopimukset oikeuteen eli ensin niinku nää pysäytettiin, mutta sitten valitustuomioistuin kuitenkin salli salli niinku tän sopimuksen uudestaan ja ainakin nyt kesällä mä näin tietoja siitä, että että niinku tätä sopimusta oltaisiin jo alettu panemaan täytäntöön keniassa ja Yhdysvallat miten ne tarjosi näitä tarjosi karkeasti 5 vuoden sopimuksia eli terveysrahoitusta näille maille ja strategian mukaan niin. Päämäärä on siis vahvistaa kansallisia terveydenhuoltojärjestelmiä ja pyrkimyksenä on myös niinku se, että maat lisää omaa rahoitustaan ja ja all good tähän asti se on myös ollut ihan ihan afrikan unioninkin tavoite, että että maat maksaisivat enemmän omasta omasta terveydenhuollostaan, mutta.

Minna Kuusisto

Sitten jos katsotaan, että mitä Yhdysvallat vaatii sen rahoituksen vastineeksi, niin siinä tullaankin näihin kiinnostaviin kysymyksiin. Eli siellä halutaan muun muassa näitä patogeeninäytteitä pääsyä kansallisiin datarekistereihin ja sitten joissain tapauksissa jopa on Yhdysvallat pyrkinyt pääsemään käsiksi näihin maassa sijaitseviin mineraalivarantoihin. Erityisesti Sambiassa taitaa olla tämä.

Liselott Lindström

Ja myös Kongossa itse asiassa.

Minna Kuusisto

Joo, ja sitten Yhdysvallat on... Omalta osaltaan sitten niin kun vaatinut tavallaan, että että se heidän heidän osaltaan se sopimus olisi niinku voimassa kaksikymmentäviisi vuotta. Eli tavallaan heillä olisi paljon pidempään pääsy sitten näihin niin kun vaikkapa näihin näytteisiin ja dataan kun mitä sitten vastaavasti miten pitkäksi aikaa he on niinku itse sitoutunut sitä rahoitusta tuottamaan. Mutta että toki tässä on nimenomaan ollut yksi tällainen neuvottelun kiistakapula ja iso osa maista onkin neuvotellut tätä näitä näitä niin kun tätä. Pääsyä myös Yhdysvaltojen puolelta lyhyemmäksi kuin 25 vuoteen. Mutta toki näissä on myös siis eriävyyksiä näissä sopimuksissa, ja me myönnetään, että me ei olla niitä nyt kaikkia perattu, kun niitä läheskään kaikkia ei ole myöskään edes julkaistu, niin ei mennä niihin yksityiskohtiin. Mutta tosiaan viime vuoden marraskuussa Yhdysvallat alkoi neuvotella näistä, ja siis aikataulu oli todella hurja, eli pari kolme päivää per maan. Siitä voi tietysti päätellä, että miten hyvin siellä on pystytty yksityiskohtiin sitten perehtymään. Ja just kun ajatellaan, että neuvotteluasema on erittäin epäreilu, että siinä on tällainen suurvaltapeluri ja sitten hyvin niin kuin köyhä maa, joka pahimmassa tapauksessa on ollut täysin riippuvainen terveydenhuollossaan niin kuin yhdysvalloista ja nää neuvottelut tapahtui sitten aika lailla vielä samaan aikaan eri eri maiden kanssa. Eli varmasti pyrkimyksenä oli se, että nää maat ei ehtisi niinku keskenään neuvotella ja toisaalta sitten vertailemaan näitä sopimuksia, vaan olivat tosiaan aika aika niinku sellaisessa roolissa, että heille vaan saneltiin saneltiin ehdot.

Liselott Lindström

Just tämä, että kyseessä on ihmishenkiä, että mitä kauempi joutuu odottamaan sitä rohotusta, niin sitä enemmän ihmisiä ehtii kuolla, niin siinäkin on ihan hyvä tällainen vipuvarsi. Mutta on tosiaan ollut tosi paljon salamyhkäisyyttä näiden ympärillä. Isoa osaa ei ole julkistettu, osa on vuodettu, ja mä haastattelin myös tuohon mun juttuun yhtä tutkivaa toimittajaa, joka oli saanut näitä vuodettuja asiakirjoja. Hän oli ensimmäinen, joka julkaisi näitä aiesopimuksien luonnoksia. Ja myös datanjakosopimuksen luonnoksen ja ja se oli oli hyvin kiinnostavaa. Kiinnostavaa luettavaa. Se on siis niinku liite liite näihin aiesopimukseen aiesopimukseen ja ja toinen

sitten mitä myös on ollut jonkin verran jonkin verran ulkona on tää patogeenjakosopimus, mutta vaan semmoinen alustava luonnos, mutta räikeintä on niinku kun katsoo sitä datanjakosopimusta, niin siis ne vaaditaan niinku pääsyä. Todella laajaan valikoimaan erilaista dataa ja tässä vuodetussa datajakosopimuksessa sanotaan myös, että yhdysvalloilla tulee olla pääsy ihan henkilökohtaiseenkin dataan. Jos muuta tapaa antaa nää vaaditut tiedot ei ole eli periaatteessa jättää niin kun oven auki sille, että että ne voi saada ihan ihan henkilökohtaista terveystietä pyytämästään ihmisestä ja selkeää ehkä tässä on se, että jos aiemmin strategia oli. Pelastaa ihmishenkiä vähentää kärsimystä, niin näissä uusissa sopimuksissa tää ei ole mikään pääprioriteetti just tän toimittajan toimittajan mukaan ketä mä haastattelin, niin hän sanoi, että hän tuntee tän skenen tosi hyvin ja ja hän sanoi, että ei tässä ole niinku mitään järkevää strategiaa, että jos mietitään että ajatuksena on seurata miten miten työ tekee tehtävänsä ja miten miten näitä rahoja. Käytetään, jotta saadaan vähennettyä kärsimystä ja ja pelastetaan ihmishenkiä, niin se mitä niinku siinä kerätään niitä ne indikaattorit ei ole riittäviä millään tavalla niin kun seuraamaan tätä eli mitä ne oikein haluaa sillä datalla. Se on se suuri kysymys ja sitten toinen tärkeä asia on tässä, että että ne ei näköjään enää aio julkaista tätä dataa. Että aiemmin sitä on ollut verkkosivuilla, että voi käydä klikkaamassa joka neljännes vuosi, että miten on kehittynyt, kuinka moni on saanut vaikka HIV-lääkettä, kuinka moni on kuollut, kuinka moni on tällaista. Sitä ei enää julkaista missään. Ja sitten toisaalta näissä sopimuksissa on sitten tosi paljon. Tosi paljon laitettu painovoimaa tämmöisiin niinku auditointeihin eli just tätä, että että tullaan katsomaan, että että miten että teidän pitää toimittaa tää data silloin ja silloin ja jos ei niin sitten me tullaan sinne katsomaan että mikä mättää ja tosi tosi tommoista niin kuin autoritaarista tai semmoista niin kuin no mutta sellaista, että me kerrotaan teille mitä ne asiat tehdään ja teidän tulee tulee tota tehdä niinku me sanotaan tai sitten me vedetään heti se rahoitus pois.

Minna Kuusisto

Niin ja ehkä se devils advokaattina tähän jos. Pyrkii laittaa vähän toisenlaista hattua päähän, niin siis varmaan on myös niinku globaali trendi jossain määrin, että vaikka tähän auditointiin panostetaan entistä enemmän. Ja ja siis totta kai kaikki myös tietää nää keissit, että että kehitysyhteistyö saa helposti aina etenkin paljon negatiivista julkisuutta silloin kun kun havaitaan joku keissi missä on vaikka korruptiota ja ja sen takia tietysti niinku ymmärrettävää, että sitä niinku rahojen käyttöä kun kyseessä on veronmaksajien rahoja niin sitä halutaan myös. valvoo, mutta tämä, että ei julkaista millään tavalla, vaikka siitä sitten rahoituksella aikaansaatuja tuloksia, niin siis sehän on sitten taas tämmöisen läpinäkyvyyden näkökulmasta ihan vaikka sinne veronmaksajienkin suuntaan aivan päätöntä. Ja tietysti tosi huolestuttavaa herättää sen kysymyksen, että mitä oikeasti on tavoitteena, jos tavoitteena ei olekaan saada sillä rahalla mahdollisimman suurta vaikuttavuutta ja tuloksia.

Liselott Lindström

Jep, ja sitten... Että jotenkin tästä tulee semmoinen vaikutelma, että Yhdysvallat pyrkii rohmuamaan vaan mahdollisimman paljon dataa ja patogeeneja näillä sopimuksilla, ja samalla niissä ei aiota jakaa yhtään hyötyjä, mitä voitaisiin tällä datalla saada, eli esimerkiksi lääkkeitä ja rokotteita, vaikka näitä patogeeneja vastaan.

Minna Kuusisto

Ja eikö tämä kuitenkin ole ollut semmoinen ihan perusperiaate tavallaan aina, että vaikka just köyhimmissä maissa, jos väestöä on käytetty tällaisena... tavallaan testilaboratoriona siihen, että testataan vaikka lääkkeiden ja rokotteiden toimivuutta, niin sitten he myös tietysti heille on luvattu, että he on sitten myös ensitilassa saamassa näitä uusia lääkkeitä ja rokotteita siinä kohtaa, kun niitä on hyväksi todettu.

Liselott Lindström

Nimenomaan, ja se on sitten toiminut paremmin joskus ja huonommin joskus, mutta ainakin on väitetty, että näin pyritään toimimaan. Nyt ehkä tämä on se uusi asia tässä, että ei enää edes pyritä väittämään, että tehtäisiin jotain. Jotain niin kuin yleishyödyllistä, vaan ihan suoraan niin kuin se riisto sanoitetaan melkein suorasanaisesti, eli toisaalta se on ihan hyvä asia ehkä sitten kuitenkin. Niin, että ainakin ollaan tällä kertaa rehellisiä, mutta mitä tämä kaikki sitten tarkoittaa geopolittisesta näkökulmasta? No yhden tutkijan mukaan, ketä mä haastattelin, niin Sanoitetaan, että halutaan antaa enemmän valtaa afrikan maille itse kehittää omaa terveydenhuoltoaan, mutta sitten kun alkaa katsomaan näitä yksityiskohtia, niin se mitä tapahtuu on, että Yhdysvallat vaan lisää riippuvuuttaan afrikan maille. Eli päämääränä on se, että yhdysvaltalaiset yhtiöt ja firmat saisivat mahdollisimman paljon jalansijaa afrikkaan sitovat tälleen sitten afrikkalaisia maita vuosiksi heidän infraan heidän systeemeihin ja tällä tavalla niin kuin tekee afrikan maita riippuvaisiksi yhdysvaltain infrastruktuurista.

Minna Kuusisto

Ja täähän on tietysti sitten suoraan liittyy siihen, että kun ajatellaan tätä suurvaltakilpailua ja vaikka sitä mitä kiina on kanssa osaltaan tehnyt afrikassa ja tietysti eri puolilla maailmaa näillä erilaisilla vaikka uudella silkkitehankkeellaan, niin niin totta kai tässä tullaan siihen, että nää suurvaltapelurit miettii sitä, että niillä on tavallaan mahdollisimman paljon vipuvartta kaikkien maailman maiden suuntaan, että sitten jos tulee semmoinen tarve, että heidät pitää niinku saada omalle puolelle niin mitä riippuvaisempi se. Maa on sinusta niin totta kai sitä niin kun paremmassa asemassa sä oot. No joo, mutta siis toinen toinen asia tietysti tässä on varmasti niin kun se iso tavoite tavallaan trumpin hallinnolla ylipäättään vaan heikentää esimerkiksi WHO, ta ja tätä kansainvälistä yhteistyötä ja ja WHO han on esimerkiksi pandemian jälkeen niin.

Yrittänyt kehittää tällaisen uuden järjestelmän, jossa patogeeninäytteitä, dataa ja tutkimustietoa jaettaisiin. Eli se olisi mahdollisimman tällainen oikeudenmukainen ja tehokas järjestelmä ajatellen juuri. Sitä, että voitaisiin tietysti estää mahdollisimman tehokkaasti uusi tällainen pandemia. No mitä Yhdysvallat nyt sitten tekee, niin sehän yrittää kehittää nimenomaan tällaista rinnakkaissysteemiä. Eli näihin Yhdysvaltojen tekemiin sopimuksiin sisältyy esimerkiksi tällaisia ennakkovaroitusjärjestelmiä. Eli amerikkalaiset haluaa ensimmäisenä tiedon siitä, jos joku tällainen uusi pandemia tai paikallisempi epidemia on syntymässä. Mutta sitten tietysti se suuri kysymys on se, että aikooko Yhdysvallat jakaa tätä tietoa muiden kanssa.

Liselott Lindström

Ja siis dataa. Kerätään koko ajan ja dataa jaetaan koko ajan ja datanjakosopimuksia tehdään koko ajan. Siinä ei ole mitään outoa tai epäilyttää niinku siinä siinä itsessään. Mutta näissä datanjakosopimuksissa mitä nyt on ainakin ollut nähtävissä, niin niin se ei määritellä millään tavalla esimerkiksi kuinka pitkäksi aikaa sitä saa käyttöön. Eli OK joo dataa pitää toimittaa x vuotta, mutta mitä tapahtuu sen jälkeen, miten se anonymisoidaan ja ja yksi asia on myös se, että. Vaikuttaa siis no just siltä, että yhdysvallat ei ainut enää julkaista tätä dataa, mitä ne sillä tekee. USADN alla data oli oli aika vapaasti saatavilla, että just pystyi näkemään sitä työkehitystä, mutta nyt ei ole julkaistu juurikaan mitään dataa koko USADN alasajan jälkeen, vaikka sitä yhä kerätään tietyissä määrin. Ja yksi esimerkki tästä on pepfar, joka just on se on se hivin vastainen ohjelma, niin niin siinä siis ei tullut vuonna 2025 ensin ei tullut mitään dataa. Sitten lopulta ne julkaisi vaan sen viimeisen. vuosineljänneksen datan, ja sit sen jälkeen ei ole kulunut mitään enää.

Minna Kuusisto

Ja sit vielä tietysti tämä kaikki tapahtuu tässä maailmanajassa, jossa koko tämä tekoälymegatrendi jyllää ja muuttaa tietysti ylipäätään datan, kaikenlaisen datan strategista arvoa, että kyllähän siitä on puhuttu jo pitkään, että data on tavallaan se uusi kulta tai tällainen, joka... tavallaan määrittää hyvin pitkälti myös sitä, että se, kenellä on dataa ja pääsy dataan, niin sillä on myös valtaa. Ja sitten tällaiset firmat, joista osa on aika pahamaineisia, niin kuin vaikkapa tämä Palantir, niin saa yhä enemmän kuitenkin vaikutusvaltaa markkinoilla.

Liselott Lindström

Ja jos mietitään just näitä terveysdiilejä, ei siis ole missään sanottu, että Palantir olisi se, joka käsittelee tätä dataa, mutta jos mietitään, miten Trumpin hallinto toimii, niin Palantirhan tekee tai toimittaa tosi paljon palveluja ja ja data-analytiikkainfrastruktuuria yhdysvaltain hallinnolle. Esimerkiksi Palantirin järjestelmiä käytettiin silloin ICin operaatioiden aikaan, kun kun yritettiin etsiä paperittomia siirtolaisia, eli ne nimenomaan osaa tän ottaa niin kuin eri rekistereitä, yhdistää ne ja löytää sitten niin

kuin ihmiset jotka sopii. Eli se oli mulle semmoinen semmoinen kylmäävä. Ensimmäinen ajatus, kun mä luin tästä kaikesta, että yksi mahdollisuus, mä toistan vielä, tästä ei ole mitään todisteita tai mitään niin kuin sanottu vielä, mutta yksi teoreettinen mahdollisuushan on se, että tällä tavalla saadaan afrikkalaisten terveysdataa, pystytään laatimaan lista, kuka sairastaa HIViä, kenellä on tällaista ja tällaista, ja sitten voi laatia rekisterin ei-toivotuista ihmisistä, vaikka jotka ei koskaan tule samaa viisumia Yhdysvaltoihin.

Minna Kuusisto

Ja tuolla tietysti on spekuloitu nyt aika paljonkin, että sitä voidaan käyttää esimerkiksi maahanmuuttopolitiikan työkaluna. Tietysti vaan ylipäättään niin kuin herättää myös sen kysymyksen, että vaikka se ei olisi esimerkiksi Yhdysvaltojen nykyhallinto, joka päättää näin tehdä, mutta jos tällaista dataa jos joku tällaista kaikkea kerätään ja heillä on siihen hallinnolla on siihen pääsy, niin taas tullaan siihen, että kuka on seuraava, kuka johtaa seuraavaan hallintoa ja ja tavallaan, että että että niin kauan kuin sitä dataa kerätään tähän tapaan, niin tietyt riskit on olemassa.

Liselott Lindström

No terveys on toki aina ollut ulkopolitiikkaa ja sehän oli oli myös niinku tärkeä osa Yhdysvaltojen ulkopolitiikkaa aiemmin ja siksi just on olemassa. On olemassa tää pepfar ja sitten malaria malariaohjelmia ja kaikkea tällaista, mutta silloin se ei ollut ehkä nimenomaan pehmeää valtaa ja pehmeästä vallasta. Me ollaan ollaan kanssa puhuttu muutama jakso sitten, mutta nyt niin kun terveyttä jotenkin käytetään ikään kuin kovana. Valtana eli valjastetaan semmoiseksi aseeksi, että tai otetaan sitä dataa ja laitetaan sitä semmoiseen muotoon, että sitä voi käyttää niin kuin sua vastaan, tai miten sä näet tämän.

Minna Kuusisto

Niin, mutta tavallaanhan tämä menee edelleen mun mielestä tosi paljon vain linjassa sen kanssa, mikä on se Yhdysvaltojen hallinnon tapa tehdä tätä ulkopolitiikkaa, että siinä Trumpin maailmassa ja hänen lähipiirinsä ajattelussa, niin Kaik kaikki on niin kuin kaikki pitää olla vastavuoroista nykyään, että mitään ei tavallaan niin kuin mitään ei tehdä ilmaiseksi ja se ajattelu on myös hyvin. Jotenkin minä ajattelen suppeaa ja lyhytnäköistä. Tavallaan siinä, että ei lainkaan ajatella, ekonomistit puhuisi tällaisista positiivisista ulkoisvaikutuksista, että monella tavallaan toiminnalla voi olla sekä negatiivisia että positiivisia ulkoisvaikutuksia. Ja niiltä yleensä nyt jo kansantajuisesti vaan tarkoitetaan sitä, että kun sä teet jotain, niin sillä on ehkä ne välittömät suorat vaikutukset, joihin sä ehkä myös pyrit, mutta sen lisäksi sillä saattaa olla negatiivisia tai positiivisia tällaisia ulkoisvaikutuksia, jotka on tavallaan sen toiminnan tavoite, mutta jotka on sellaisia yleishyödyllisiä tai yleishaitallisia. Niinku vaikka monella liiketoiminnalla on negatiivisia ulkoisvaikutuksia siinä muodossa, että asetetaan vaikka

jotain ympäristötuhoja, niin tässä tavallaan Yhdysvaltojen tän hallinnon se ajatteluhan nojaa vaan puhtaasti siihen, että että että että ei tavallaan niinku lainkaan ajatella tai tai niin kun en näytä mitään painoarvoa tällaisille niinku mahdollisille positiivisille ulkoisvaikutuksille sille vaikka että että että yhdysvalloilla on niin iso panos. Globaalissa terveydenhuollossa, mikä osaltaan estää sen, että meillä on vaikka vähemmän sitten tämmöisiä tappavia epidemioita ja pandemioita, joissa pahimmillaan kuolee myös amerikkalaisia. Mutta sitten tavallaan niinku unohdetaan se täysin ja katsotaan vaan sitä hyven lyhyen lyhyen aikavälin peliä ja ja ja just se niinku että että mitään tukea ei enää tule ilmaiseksi. Oli se sitten niin kun oli kyse terveydenhuollosta tai oli kyse. Euroopan turvallisuudesta niin niin kaikkeen tavallaan tulee se vastavuoroisuus, että kaikesta niinku sen vastapuolen pitää maksaa jollain hyvin konkreettisella tavalla. Ja siis no sehän nyt on sitten tässä just että että että niinku nää mitä näillä afrikan mailla on, että että sitten niin kuin osalla on vaikka näitä mineraaleja, joita jotka tietysti Yhdysvaltoja tässä maailmanajassa kiinnostaa, koska se on se niinku kiinan paras valttikortti ja kiina oli ehkä sitten tajunnut tän niin vähän aikaisemmin ja se on pelannut tän pelin vähän eri tavalla. Mutta sitten mitä sen lisäksi vaikka näillä köyhimmillä Afrikan mailla juuri sitten on tarjota Yhdysvalloille, niin ei niillä oikein ole muuta kuin se väestönsä ja se data.

Liselott Lindström

Ja ne patogeenit, joilla pystytään sitten kehittämään lääkkeitä. Mutta jos mietitään vähän niin kuin Kiinan roolia, nehän on sitten nähnyt ehkä pehmeässä vallassa tai terveyden pehmeässä vallassa edelleen. Edelleen hyötyjä, että ne on nyt lisännyt rahoitusta WHO:lle sen jälkeen, kun Yhdysvallat on sieltä vetäytynyt. Niillä on myös oma tämmöinen Health Silk Roadohjelma, eli ne satsaa ihan toisella tavalla kuin ne ei ole yhtään lähtenyt Yhdysvaltoja vastustamaan tässä siinä mielessä, vaan nimenomaan vahvistamaan näitä jo olemassa olevia moninkeskeisiä järjestöjä.

Minna Kuusisto

Niin ja sitten tääkin kertoo siitä, että kiinahan ei ole nyt valinnut sitä linjaa, että kiina varsinaisesti vastustaisi tätä monenkeskistä yhteistyötä, että kiina vaan peräänkuuluttaa sitä, että sen monenkeskisen yhteistyön säännöt pitää kirjoittaa uudelleen, jotta kiinalla ja täähän on mun mielestä ihan perusteltukin vaatimus kiinalta niinku on moneen kertaan todettu, että että kiina haluaa itselleen enemmän sanavaltaa näissä monenkeskisissä järjestöissä, mutta kiina ei ainakaan enää vastusta näitä ehkä siinä siinä määrin mitä jossain vaiheessa vastusti. Ja sitten välillä mä kyllä mietin, että että tuleeko se kiinan nykyään myötämielinen suhtautuminen paljon sitten myös siitä, että tässäkin asiassa kiina haluaa tehdä täysin toisin kuin mitä yhdysvallat tekee ja kun se näkee, että yhdysvallat tavallaan ottaa niin paljon etäisyyttä näihin monenkeskisiin järjestöihin, niin kiina varmaan näkee siinä myös itselleen niinku suuren mahdollisuuden, että kun se pyrkii tavallaan edistämään demokratiaa

demokraattisempaa päätöksentekoa näissä näissä tota monenkeskisissä järjestöissä niin. Niin kun kerran Yhdysvallat niistä vetäytyy, niin sehän on Kiinalla ihan tuhannen taalan paikka olla siellä lisäämässä omaa vaikutusvaltaa.

Liselott Lindström

Niin, että tähän on vähän niin kuin syöttö lapaan Yhdysvalloilta.

Minna Kuusisto

Tämäkin.

Liselott Lindström

Mutta toisaalta just kun miettii, vähän ehkä vaikuttaa siltä, että Yhdysvallat pyrkii luomaan systeemiin, jossa se pystyy pitämään tauteja. Maansa rajojen ulkopuolella. Se on aika utopistinen ajattelu, mutta tästä esimerkki siitä, että ne halusi halusi perustaa keniaan tällaisen ebola ebolan hoitokeskuksen, vaikka keniassa ei ollut edes mitään ebola ebola tapauksia, mutta yhdysvallat ei halunnut niitä ebola potilaita. Omaan omaan maahansa, mitä ne kuten on aiemmin toimittu, että jos vaikka joku yhdysvaltalainen lääkäri on sairastunut, niin hän on sitten lennätetty, että häntä on lennätetty Yhdysvaltoihin hoitoon, mutta tähän tätä ei enää haluta, vaan halutaan niin kuin pitää kaikki mahdollisimman kaukana. Ja sitten toisaalta hyvä muistaa, että kuka on tota Yhdysvaltojen hallinnossa eli tää Kennedy, joka vastustaa kaikkia rokotteita ja ja kaikkea tällaista, että hyvin niinku jotenkin mielenkiintoinen.

Minna Kuusisto

Onneksi Kennedyllä ei varmaan ole hirveästi sananvaltaa tähän, kun tämä ei ole enää terveystieteiden alla tämä strategia, vaan siellä ulkoministeriössä. No joo, mutta siis onhan nämä myös hurjia sopimuksia siinä mielessä, että täällä on aikamoisia uhkavaatimuksia sen suhteen, että jos sopimusta ei noudata, niin rahoitus uhataan katkaista heti, tai jos maat ei raportoi näitä tuloksia tai dataa sitten haluttuun. Eli niin kuin sä just totesit, niin painopiste tulee olemaan tosi paljon siinä, että Yhdysvallat tekee näitä auditointeja, ja jotta se pystyy sitten tekemään sitä omasta mielestään riittävän tehokkaasti, niin niillä tulee jopa olemaan tällaisia kirjautumistietoja afrikkalaisten terveysjärjestelmiin, eli ikään kuin ei pelkästään se, että nämä Afrikan maat raportoi sitä dataa, vaan se, että amerikkalaisilla on oikeasti itsellään suora pääsy näihin maiden Joidenkin maiden terveysjärjestelmiin.

Liselott Lindström

Eli pystyy sinne kirjautumaan ja valitsemaan, että mitä siellä katsoo. No jos mietitään, no niin kuin sanoit, tekoäly on muuttanut datan strategisen arvon, eli nykyään mitä enemmän dataa sulla on, mitä tahansa dataa, niin se on hyödyllistä. Aiemmin datan piti olla silleen nätisti Excel-taulukoissa, että pystyy katsomaan, että mitä tässä oikeastaan

on. Nyt kaikkea pystyy vaan syöttämään. Tekoälymalleilla pystyy myös kouluttamaan niitä tekoälymalleja, mutta nyt tekoäly pystyy löytämään tiettyjä asioita, joita ihminen ei ehkä olisi edes keksinyt etsiä. Niin jos vedetään nyt megafoliohatut päälle, niin mitä kaikkea sillä voi tehdä, jos sulla on tietoja ihmisten terveydestä ja terveydentilasta?

Minna Kuusisto

No siis, jos mä ajattelen, niin kyllähän tällä voi sitten seurata tosi tarkkaan mahdollisesti sitä, että vaikka tämmöisiä niin kun alueellisia eroja siinä, että miten vaikka tietyt sairaudet niin kun. Maantieteellisesti vaikkapa sitä, että missä tavallaan on tietyn tyyppistä sairastavuutta enemmän kuin taas jossain toisessa paikassa. Ja sit tietysti tätä tietoa yhdistelemään, jos ajatellaan, että tätä pystytään yhdistämään vaikka jonkinlaisiin tietoihin ihmisten vaikka etnisestä alkuperästä, niin yhtäkkiä sä pystytkin yhdistelemään. Tavallaan just ehkä se, että se eri tietojen ja tietokantojen yhdistely, joiden tuloksena sä saatat sit loppupeleissä, niin kuin sulla saattaakin olla aika tarkka käsitys siitä, että okei, tuolla on se kaikista sairain porukka ja tuolla on se tervein porukka. Ja tästä voi tietysti olla siis ihan aidosti ihan konkreettista hyötyä myös siis terveyden edistämisessä ja sairauksien hoidossa, mutta sitten tietysti jos sitä haluaa käyttää jotenkin niin kuin väärin, niin niin kyllähän sitä voidaan mahdollisesti sitten käyttää tämmöiseen, että jos ihmisiä aletaan oikeasti pistää niin kuin arvottamaan sen perusteella, että kenen elämä on vaikka arvokkaampi kuin jonkun toisen, niin en mä edes halunnut mennä niihin pahimpiin skenaarioihin, mutta että että mä mietin miten tätä voitaisiin käyttää vaikka jossain sodankäynnissä tai niin mitä ikinä.

Liselott Lindström

Tai just kun mietitään niitä patogeeneja kun nyt on ollut viime päivinä puhetta siitä, että 10 vuoden sisällä niin tekoäly tappaa meiltä kaikki ja kehittää jonkun jonkun bioaseen niin niin tota sekin tulee jotenkin vähän tässä mieleen, mutta yksi asia mikä on myös noussut niin kuin afrikassa vahvasti esille on tää niinku on tullut kritiikkiä siitä, että että manner ei ole pystynyt paremmin neuvottelemaan silleen nimenomaan mantereena ja vastustamaan tätä, että miettii että mitä meillä on. Mitä ne haluaa? Okei, ne haluaa sitä dataa, ne haluaa niitä patogeeneja, ne haluaa niitä mineraaleja. Miten me voidaan saada tästä mahdollisimman hyvä hinta, että se on niinku se mahdollisuus tai sitä mahdollisuutta ei ole, ei olla käytetty hyväksi tässä ja se on ehkä niin kuin saattaa historia sitten osoittaa, että on tosi tosi iso iso menetys sitten afrikan maille. Mutta just, että sitten on myös mielenkiintoista tämä, että että kuinka paljon tässä oikeasti halutaan sitä terveysdataa, kuinka paljon halutaan niitä mineraaleja, että onko tämä data nyt vaan tämmöinen, mitä kerätään vähän niin kuin siinä sivusuussa, kun haluttaisiin niitä mineraaleja, jotta pystyttäisiin Kiinaa vastustamaan. En tiedä.

Minna Kuusisto

Niin ja siis siihen kritiikkiin, mitä Afrikan maihin on sitten kohdistunut tai ehkä näihin poliittisiin päättäjiin, niin tässä just varmasti tullaan siihen, että vaikka se olisi eduksi totta kai, että Afrikan maat sitten Jotenkin puhaltasi yksi hiileen ja neuvottelisi tällöisenä niinku vaikka jonain afrikan unionin suulla tai jotenkin näin, niin sitten taas kun tullaan sinne käytännön tasolle, niin sittenhän afrikassakin on niin niin erilaisia maita, yhteiskuntia, talouksia, poliittisia järjestelmiä, että tavallaan niin kuin jonkun poliittisen johtajan etu ehdoton etu ja ja niinku oman kansan etu saattaa olla se, että ne nimenomaan neuvottelee tällöisen kahdenvälisen diilin Yhdysvaltojen kanssa. Ja sitten varmasti tässäkin niinku tullaan siihen, että ne ketkä on jo lähtökohtaisesti kaikista heikoimmassa neuvotteluasemassa, niin niin nehän uhkaa tässä jäädä niin kuin suurimmiksi häviäjiksi, koska ne olisi juuri niitä, jotka hyötyisi siitä, että vaikka afrikka olisi neuvotellut jotenkin suurempana niinku liittoumana näistä ja ja sitten taas ehkä tällöinen joku vaikka että gana on kieltäytynyt tästä niin kertoo, että no gana on ehkä sen tasoinen maa, että niillä onkin niinku jonkin sortin. Neuvotteluvoimaa tässä ja niillä on ehkä niinku jonkinlaista kapasiteettia myös tavallaan täyttää sitä aukkoa, jonka vaikka USDN ala sai jo siihen paikalliseen terveydenhuoltojärjestelmään jättää, että mitä köyhempi maa, niin sitä niinku epärealistisempihan se ajatus on, että ainakaan sitä lyhyellä aikavälillä voitaisiin mitenkään paikata vaikka valtion budjetista, että pitää niinku tapahtua ihan valtavasti, että että tokihan se varmasti on se yksi ihan. Ja jotain itsekin kuuntelin pari podia tästä aiheesta ja ja niinku asiantuntijoiden näkemyksiä siitä, että voiko tällä olla jotain. Voiko tästä seurata jotain hyvää? Siitähän me puhuttiin jo siinä USADN alasajoa käsittelevässä jaksossa, niin totta kai onhan tää niinku se äärimmäinen kannustin sitten näille niin kun maille pyrkii just paikkaamaan sitä Yhdysvaltojen jättämää aukkoa ja ja niin kun miettii että miten miten saataisiin vaikka niinku kotimaisesti rahoitettua jotain, mutta sitten taas kun että onko se niin kun. Ainakaan lyhyellä aikavälillä mitenkään realistista, että sitten monessa tapauksessa ei vaan ole ja sitten mulle tulee

Liselott Lindström

Mieleen tietenkin tää, että miten on toiminut aiemmin kun maat ovat olleet pulassa, niin kuka rientää apuun. Meillä on myös nää näitä varakkaita naapureita siellä arabian niemimaalla, jotka pyrkii kasvattamaan vaikutusvaltaansa afrikassa. Sekin olisi toki mahdollista, että ne jotenkin tulisi apuun ja ja samalla saisi niin kuin enemmän. Jalan se aina ainakaan nähnyt, että tällaista olisi tapahtunut vielä mitenkään suuressa skaalassa ainakaan, mutta tämä on myös jotenkin taas, että jos mä sanon, että Yhdysvallat syöttää Kiinalle lapaa, niin onhan tämä myös tällöinen kutsu vaan muille tulla areenalle, joka on ollut täysin Yhdysvaltojen dominoima aiemmin, että kuinka järkevää se sitten pitkässä aikavälissä on, että vähän niin kuin luovuttaa sitä valtaa sitten muille.

Minna Kuusisto

Toki varmaan myös niin, että sitten Jos on vähän kyyninen niin harva harva muukaan yhtään isompi peluri sinne tulee vaan ihan puhtaasti sillain altruistisin motiivein, että että ihan samalla ajatuksella sinne varmaan tulisi persianlahden maat tai turkki tai tai kiinakin, että hekin haluaa jotain vastineeksi, että onhan kiinakin tehnyt todella härskejä diilejä näissä. näissä kaivossa, kun on ollut pääsy nimenomaan näihin mineraaleihin, niin siellä on kyllä pidetty huoli, että lainoille on sellaiset vakuudet, että ne realisoituessaan kyllä hyödyttää sitten Kiinaa strategisesti todella paljon, niin sitten toisaalta, jos nämä Afrikan maat nyt vaikka sitoutuu sitten todella pitkäksi aikaa näihin tähän datan jakamiseen Yhdysvaltojen kanssa, niin sitten se myös varmaan tarkoittaa, että sitä se on vähän niin kuin sitten käytetty. Se tavallaan tämmöinen neuvotteluvallti myös, että että sitten jos sinne tulee joku muu muu taho niinku tarjoamaan omaa omaa apuaan niin niin varmaan heikin haluaa jotain vastineeksi. Ja ja no jos ollaan jo sitouduttu siihen niinku että tehdään Yhdysvaltojen kanssa niin niin sekin voi toisaalta ehkä niinku rajata jopa sitä, että onko näillä mailla sitten mahdollisuutta niinku tavallaan ottaa vastaan palveluita ja sitten esimerkiksi näiltä muilta muilta toimijoilta.

Liselott Lindström

Ja sitten jos miettii että näitä maita kenen kanssa yhdysvallat on nyt sopinut näitä kahdenkeskisiä diilejä niin niin moni niistähän on semmoinen joka on rajoittanut kansalaisvapauksia ja ja kaikkea viime aikoina. Ja sitten kun kaiken tän ympärillä liittyy niin tai tähän liittyy niin paljon niinku salamyhkäisyyttä ja on niin vähän faktaa niin kuin pöydällä niin onhan mahdollista että on sovittu vaikka mitä sitten siinä niinku kahdenvälisesti että mitä kaikkea näihin sopimuksiin liittyy, mikä ei ole julkista eikä koskaan. Tule julkiseksi, mutta yksi asia, mikä oli mun mielestä vähän kylmäävä just mikä yksi tutkija sanoi, oli se, että Yhdysvallat pyrkii tällä tavalla nyt saamaan näitä patogeeneja, joilla ne pystyy valmistamaan lääkkeitä, joita ne sitten pystyy käyttämään kiristyksenä maailmanlaajuisesti, päättää, kuka saa niitä lääkkeitä ja mihin hintaan. Ja tämä on semmoinen uusi ulkopoliittinen ase. Mutta tällaista historiaa vähän toistaa itseään. Afrikkalaisten kehoja käytetään taas vähän tämmöisenä testi. Alustana, jotta saadaan hyötyjä muualle.

Minna Kuusisto

Tämä oli Vallan maantiedepodin 28. jakso. Podia tehdään nykyisin yhteistyössä Maailmankuva-lehden kanssa. Mä oon Minna Kuusisto.

Liselott Lindström

Mä oon Liselott Lindström. Kiva, että kuuntelit.